

50/86

Rolf Nesch

Ministerstwo Kultury i Sztuki
Centralne Biuro Wystaw Artystycznych
Galeria Narodowa w Oslo

Rolf Nesch
1893 - 1975

Wystawa Grafiki
kwiecień - maj 1986

Warszawa Galeria „Zachęta” Plac Małachowskiego 3

Rolf Nesch - Nowator

Rolf Nesch może być uznany w Norwegii za duchowego spadkobiercę Edwarda Muncha. Rzeczywiście, jeśli norweski artysta sięgnął do początków niemieckiego ekspresjonizmu, to jednak Niemiec-Nesch wprowadził ten kierunek w Norwegii.

W 1933 roku Nesch, ścigany przez hitlerowców, którzy uważali go za artystę dekadentki, wyemigrował do Norwegii – kraju, w którym miał później osiąść na stałe. W czasie, gdy opuszczali Niemcy cieszył się już pewną renomą. Miał w swoim dorobku kilka prac (jak na przykład seria „Mosty Hamburga”), zaliczanych do najznakomitszych dzieł europejskiej sztuki graficznej.

Ani emigracja, ani poważne trudności materialne nie zahamowały jego twórczego rozmachu. Norwegia, jej przyroda i sposób życia jej mieszkańców, odpowiadały jego temperamentowi i stały się nową inspiracją twórczą.

Pozbawiony kontaktów ze swoim rodzimym środowiskiem, a także z norweskimi artystami, Nesch zmuszony był do samodzielnego rozwiązywania problemów artystycznych. Można jednak zadać pytanie: czy rzeczywiście ta izolacja zdecydowała o kierunku rozwoju jego twórczości, dając mu siłę i rozmach, potrzebne do poszukiwania nowych koncepcji.

Po wojnie, będąc już w Norwegii artystą znanym, Nesch ponownie odczuł potrzebę izolacji. Osiadł w małej górskiej wiosce z dala od jakiegokolwiek cywilizacji. Przy starej fermie, w której mieszkał, kazał wybudować nowoczesne atelier.

Nesch był wielkim nowatorem, jednym z pionierów nowoczesnej sztuki europejskiej. Już w 1932 r., kiedy mieszkał jeszcze w Hamburgu, rozpoczynając swoje doświadczenia graficzne, szukał nowych środków wyrazu. Osiągnął zadziwiające efekty, trawiąc na wyłot płytę przy pomocy kwasu, a następnie przylutowując do niej paski i kawałki miedzi. Po przybyciu do Norwegii rozszerzył swoje doświadczenia, używając do kompozycji płyt o podziurawionej powierzchni, metalowych siatek i kółek. Stopniowo stosując nowe środki formalne, wzbogacał zarówno technikę jak i tematykę swoich prac. Później bardzo rzadko stosował technikę spawania, zadowolając się nakładaniem miedzianej formy na płytę, po oddzielnym pomalowaniu. Pierwsze dzieła Nesch'a były najczęściej czarno-białe. W późniejszym okresie coraz bardziej interesował go kolor, wykorzystywał wszystkie jego możliwości do tej pory nie spotykane w rycinach.

Swoje farby wyrabiał sam, nie stosował ich jednak w sposób tradycyjny. Każdą formę barwił oddzielnie, nie używał pędzla, a farbę nanosił czubkiem palca. Tak przygotowana forma była potem umieszczana na płycie, pokrytej kolorem tła. W ten sposób wykonana całość była tylko raz odbijana, a na papierze zostawał utwalony zarówno kolor jak i relief. Po każdej odbitce formy były czyszczone i na nowo barwione.

Proces ten był tak długi i skomplikowany, że Nesch najczęściej robił jedną odbitkę dziennie. Między jedną a drugą próbą wprowadzał modyfikacje pewnych szczegółów, pozostawiając motyw przewodni niezmienny. Każda z kolejnych odbitek jest więc inna, każda z nich jest niepowtarzalna.

Tworząc swoje prace, Nesch stwierdził, że już same płyty mają dużą wartość artystyczną. Zaczął robić same płyty, bez odbijania ich na papierze. Stopniowo stosował coraz to inne materiały takie jak kolorowe szkło, mika, drewno, kamienie i gwoździe. Były to pierwsze „montaże”, datujące się z 1934 roku, jednakże Nesch nigdy nie zaprzestał rozwijania tego typu poszukiwań.

Nesch był pionierem w zastosowaniu zarówno jednej jak i drugiej techniki. Myłne byłoby jednak stwierdzenie, że tylko pragnienie eksperymentowania popchnęło go na te, nigdy uprzednio nie zbadane drogi. Jego innowacje wynikały z głębokiej potrzeby tworzenia w sposób coraz bardziej ekspresyjny, z pragnienia odkrycia nowej rzeczywistości w malarstwie i grafice. Cała otaczająca twórcę rzeczywistość była źródłem inspiracji jego sztuki: człowiek i przyroda, religia, muzyka i literatura, to, co tragiczne, komiczne a czasami nawet groteskowe.

Mało jest na świecie rzeczy, których nie umiał wykorzystać do wzbogacania swej twórczej wizji.

Knut Berg
Dyrektor Galerii Narodowej w Oslo

Przyjaciele
poz. kat. 61

Nota Biograficzna

- 1893 Urodził się 7 stycznia w Ober-Esslingen (Wirtembergia).
- 1909-1912 Uczył się w Szkole Sztuk Dekoracyjnych w Stuttgarcie.
- 1913-1914 Studiował w Akademii Sztuk Pięknych w Dreźnie.
Zapoznał się z dziełami grupy „Die Brücke”, szczególnie zainteresowały go prace Ernesta Ludwiga Kirchnera.
- 1914-1917 Podczas I wojny światowej walczył na frontach wschodnim i zachodnim: dostał się do niewoli.
- 1920-1923 Uczęszczał do atelier w Akademii Sztuk Pięknych w Dreźnie.
Poznał Oskara Kokoszkę.
Stworzył wiele obrazów, akwarel i akwafort, m.in. cykle:
„Trzej święci Królowie ze Szwabii”, „Gilgamesch”, „Zaręczyny na San Domingo”.
- 1924 Odwiedził E.L. Kirchnera w Franenkirch koło Daves (Szwajcaria). Studiował jego impresjonistyczną technikę.
- 1924-1928 Przebywał w Berlinie, Dreźnie, Esslingen, Friedrichshafen i Hamburgu.
- 1924 Odkrył nadmierne przetrwanie płyty jako nową możliwość techniki graficznej.
- 1929 Zamieszkał w Hamburgu. Został członkiem grupy „Hamburger Sezession”. Współpracował z malarzami Karlem Kluthem i Hansem Ballmerem.
- 1931 Stworzył cykle akwafort: „Karl Muck i jego orkiestra”, „St. Pauli”.
- 1932 Powstał cykl „Mosty Hamburga”. Wystawił niektóre z prac na wystawie w Commeter w Hamburgu i w Galerii Ferdynanda Mollera w Berlinie.
- 1933 Po rozwiązaniu grupy „Hamburger Sezession”, prześladowany przez władze hitlerowskie, wyemigrował do Norwegii. Odwiedził Edwarda Muncha.
- 1933-1934 Powstał cykl 20 czarno-białych grafik pt. „Śnieg”.
- 1934-1935 Powstały pierwsze reliefowe odbitki graficzne.
- 1936 Stworzył cykl dwudziestu wieloczęściowych grafik barwnych „Lofoty”.
- 1937 Stworzył 10 barwnych grafik do wierszy Henryka Rittersa.
- 1938 Wystawił swoje kompozycje (grafiki złożone z kilku warstw) w Stowarzyszeniu Artystów w Oslo oraz w Kunstmuseum w Bazylei.
- 1939 Brał udział w wystawie niemieckiej sztuki współczesnej w Londynie.
- 1939-1941 Stworzył cykle grafik: „W kąpielni”, „Góry”, „Święty Sebastian”.
- 1946 Przyjął obywatelstwo norweskie.
- 1947 Powstał cykl grafik „Finnmark”.
- 1948 Pokazał swoje prace na wystawach w Oslo i Kopenhadze.
- 1949-1950 Brał udział w wystawie objazdowej: Hanower, Hamburg, Stuttgart, Monachium.
- 1950 Ożenił się z aktorką Ragnhild Hald. Wyjechał do Nowego Jorku, gdzie eksponował swoje prace na wystawie indywidualnej.
- 1951 Zamieszkał na stałe w Aal w Hallingdal (Norwegia).
- 1953-1954 Eksponował swoje prace w Kunsthalle w Bernie, Nowym Jorku i Petit Palais w Paryżu.
- 1955 Otrzymał nagrodę CIT na III Biennale w Sao Paulo.
- 1956 Został członkiem honorowym Akademii Sztuk Pięknych w Berlinie.
- 1958 Retrospektywna wystawa w Kunsthalle w Hamburgu z okazji wręczenia nagrody miasta Hamburga.
Otrzymał drugą nagrodę na Triennale grafiki kolorowej w Grenchen (Szwajcaria).
- 1958-1959 Udział w objazdowej wystawie grafiki: Brema, Kunsthalle; Frankfurt, Kunstverein; Stuttgart, Narodowa Galeria Wirtembergii; Düsseldorf, Stowarzyszenie Artystów.
Otrzymał tytuł profesora honorowego Badenii-Wirtembergii.
Indywidualna wystawa grafik w Haus Waldsee w Berlinie.
- 1962 Został honorowym członkiem Wolnej Akademii Sztuk Pięknych w Hamburgu.
Otrzymał nagrodę Międzynarodowego Instytutu Sztuki Liturgicznej na 31 Biennale w Wenecji.
- 1965 Otrzymał nagrodę Cornelius przyznaną przez miasto Düsseldorf. Ukończył pracę nad kompozycją „Posłów śledzia”.
Wystawa w Oslo.
- 1966 Retrospektywna wystawa prac w Akademii Sztuk Pięknych w Berlinie.
- 1967 Otrzymał nagrodę na Międzynarodowej wystawie grafiki w Vancouver.
- 1969 Wystawa indywidualna w Instytucie Sztuk Pięknych w Detroit.
- 1971 Otrzymał nagrodę miasta Oslo.
Wystawa indywidualna w Bergen a na-

stępnie w Muzeum Narodowym w Sztokholmie.

1972-1973 Retrospektywna wystawa prac w Narodowej Galerii w Oslo.

1973 Odznaczony został Komandorią Orderu Św. Olafa, Medalem Księcia Eugeniusza. Otrzymał nagrodę Henryka Steffensa przyznaną mu przez miasto Hamburg. Brał udział w XII Biennale w Sao Paulo.

1974-1976 Prezentował swoje prace na wystawie, zorganizowanej przez Smithsonian Institution, w różnych galeriach muzealnych w USA oraz w Bibliotece Kongresu w Waszyngtonie.

1975 Zmarł 27 października w Oslo.

Kamienne
panny,
poz. kat. 2

Trzej
muzykanci,
poz. kat. 44

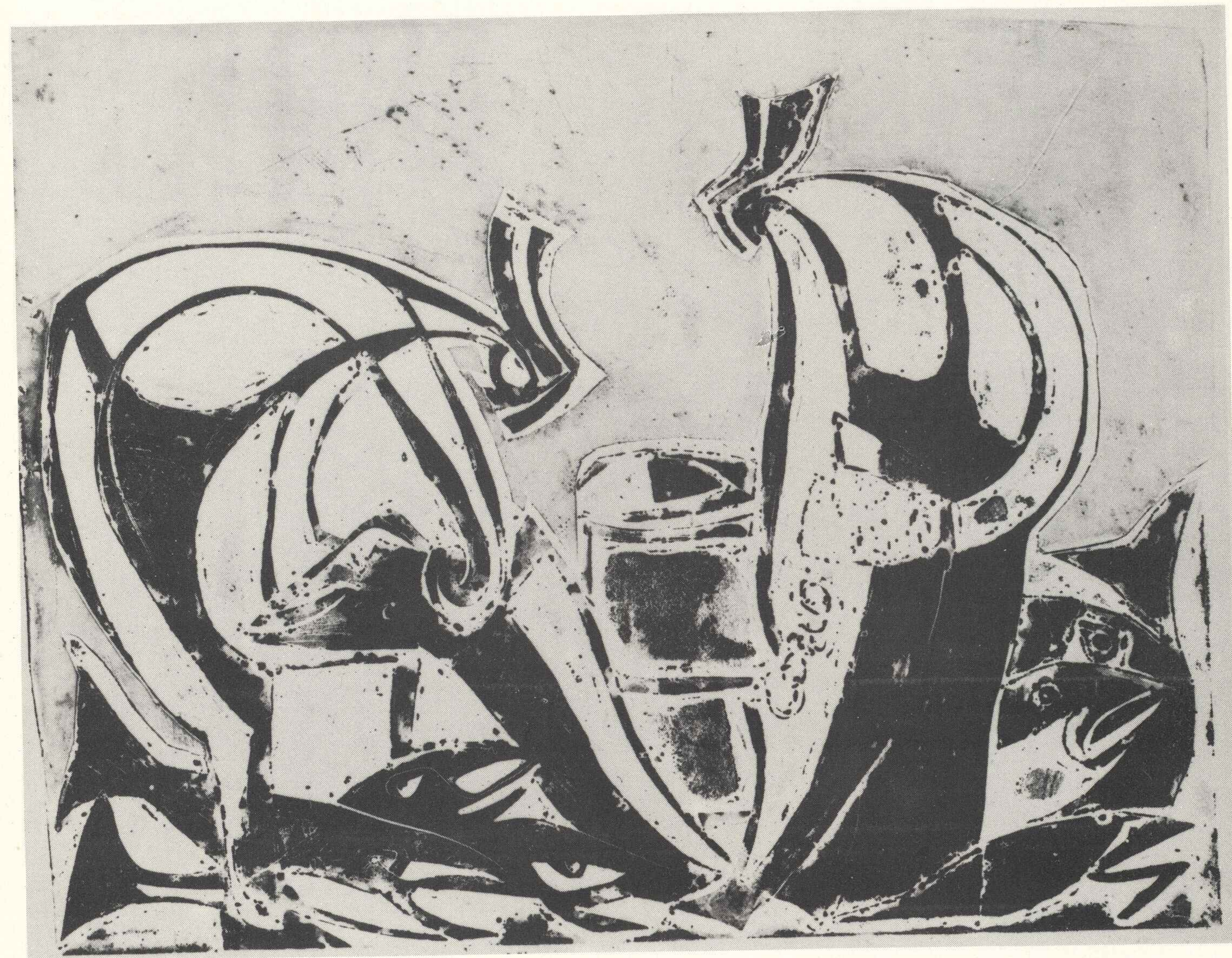
Wejść!
poz. kat. 37

Biskup,
poz. kat. 38

Dwaj rybacy czyszczący ryby,
poz. kat. 20

Spis prac

1. Trzej Święci Królowie ze Szwabii (6 grafik z cyklu do sztuki J.S. Sailera), 1922, sucha igła
  - a. Trzej Święci Królowie
  - b. Strona tytułowa
  - c. Herod przyjmuje Trzech Świętych Króli, 13x16,5
  - d. Żona Heroda przedstawia swego syna Trzem Świętym Królom, 13,5x16,5
  - e. Herod i królowie przy stole, 12,9x16,7
  - f. Herod żegna Trzech Świętych Króli, 13,3x16,8
2. Kamienne panny, 1925, akwatinta, sucha igła, 29,8x24,8
3. Café Vaterland, Berlin, 1926, akwaforta z przetrawieniem, 19,6x24x5
4. Plac Poczdamski, 1926, sucha igła, 30,5x25
5. Wilhelm Furtänger podczas dyrygowania, 1930, kwasoryt barwny, sucha igła, 33,5x45
6. Prom VII, 1930, akwatinta, 28,5x35,5
7. Karl Muck (z cyklu „Karl Muck i jego orkiestra”), 1931, akwaforta, 30x15
8. Na schodach, (z cyklu „St. Pauli”) 1931, akwatinta, sucha igła, 32,8x25
9. Zapaśnik (z cyklu j.w.), 1931, 53,5x38
10. Cafe Likör (z cyklu j.w.), 1931, akwatinta, sucha igła, 55x40,3
11. Autoportret z profilu (z cyklu j.w.), 1932, miedzioryt (kwasoryt bezpośredni), 33x33,7
12. Most w porcie (z cyklu „Mosty Hamburga”), 1932, sucha igła, 44,8x59,5
13. Most na Łabie III (z cyklu j.w.), 1932, akwatinta, sucha igła, 59,5x44,9
14. Barmbek (z cyklu j.w.), 1932, technika własna: płyta cynkowa, przylutowane i wplecione druty i nity cynowe, 44,8x59,2
15. Skaugum (z cyklu „Śnieg”), 1933-34, technika własna: sucha igła, cynkografia, przeplecione i przylutowane druty miedziane, 43x57,5
16. Skaugum, płyta do nr 15
17. Landöen (z cyklu j.w.), 1933-34, technika własna: przeborowana, przetrawiona płyta cynkowa, formy i druty miedziane, 44,8x57,5
18. Fiord (z cyklu j.w.), 1933-34, technika własna: cynkografia, elementy cynkowe, drut miedziany, 43x57,5
19. Łodzie rybackie w czasie sztormu (z cyklu „Lofoty”), 1936, technika własna: cynkografia, drut miedziany, 42x56
20. Dwaj rybacy czyszczący ryby (z cyklu j.w.), 1936, technika własna, 43,5x56
21. Kwiaty i pszczoły (z cyklu grafik do wierszy Henryka Rittera), 1937, technika własna: nieregularnie wytrawiona płyta cynkowa, przylutowane formy z perforowanej blachy cynkowej, sucha igła, 42x57,5
22. Jeździec z dwoma końmi (z cyklu j.w.), 1937, technika własna: akwatinta barwna, płyta cynkowa, drut miedziany, 39x59,5
23. Wycierający się młodzieniec (z cyklu „Sceny z plaży”), 1939-40, technika metalowa własna, 59,2x37
- 24-26. Święty Sebastian, 1941, tryptyk barwny, technika metalowa własna, 3x (59x43)
27. Święty Sebastian (fragment tryptyku), 1941, technika metalowa własna: nieregularnie wytrawiona płyta, formy papierowe, drut miedziany, 60x44
- 28-31. Bóg Ojciec (druga wersja), grafika czteroczęściowa, 1941-42, technika metalowa własna, 4x(56x44)
- 32-34. Teatr w Alta, tryptyk, 1947-48, technika metalowa własna, 3x(49,5x42)
- 35-36. Garderoba teatralna, dyptyk, 1947-48, technika metalowa własna, 2x(49,5x42)
37. Wejść! (do sztuki Helgi Krog), 1949, technika metalowa własna, 57,5x43,5
38. Biskup, 1949, technika metalowa własna, 59,5x43,5
- 39-40. Trinity Church, dyptyk, 1950-51, technika metalowa własna, 2x(41x57,6)
41. Wariatka z Chaillot, fragment tryptyku, 1950-51, technika metalowa własna, 40x57
- 42-43. Wjazd, dyptyk, 1952, technika metalowa własna, 2x(58x40,5)
44. Trzej muzykanci, 1952, technika metalowa, 56,5x42
- 45-46. Ragnhildr, dwie odbitki z sześcioczęściowej grafiki, 1956, technika metalowa własna, 59,5x42
47. Wiking, 1952, technika metalowa własna, 61x44
48. Synowa, 1953, technika metalowa własna, 56,5x43,5
49. Święty, 1953, technika metalowa własna, 57x40,8
50. Anioł, 1953, technika metalowa własna, 60x42
51. Matowe słońce, 1953, technika metalowa własna, 41,5x59
52. Maska (kompozytor), 1954, technika metalowa własna 60x28,4
53. Żona strażnika więziennego, 1954, technika metalowa własna, 52,4x38
54. La Femme du patron, 1954, technika metalowa własna, 59,2x42,2
55. Mr. Anderson, 1955, technika metalowa własna, 61,3x43
- 56-57. Słońce i wiatr, dyptyk, 1955, technika metalowa własna, 2x(54,3x41,7)
- 58-60. Taniec, tryptyk, technika metalowa własna: przeborowana, przetrawiona płyta cynkowa, formy miedziane, 3x(57x40,7)
61. Przyjaciele, 1957, technika metalowa własna, 42,3x59,6
62. Kozy i pasterz, 1958, technika metalowa własna: cynkografia, druty miedziane, siatka metalowa, 31,5x57
- 63-68. Zabijanie rena, grafika sześcioczęściowa, 1958, technika metalowa własna 6x(57x42)
69. Dziewczynka, 1960, technika metalowa własna, 52,5x36
70. Pożeracz węży, 1965-66, technika metalowa własna, 59,5x47,3
71. Mieszkaniec Wschodu (Prorok), 1965, technika metalowa własna; cynkografia, sucha igła, formy miedziane, 60,8x43,3
72. Zabawka, 1955-65, technika metalowa własna, 54x44,5
73. Wędrujący księżyc, 1966, technika metalowa, 45x57
74. Konkursowy osioł, 1966, technika metalowa własna: cynkografia, formy i drut miedziany, 59x44,8
75. Bernadette, 1970, technika metalowa, 43x40
76. Ptaki (z cyklu „Fruwanie”), 1969-70, technika metalowa własna, 59,6x46,5
77. Ryby (z cyklu „Pływanie”), 1971, technika metalowa własna: cynkografia, formy i druty miedziane, 44x57
78. Hommage a Durer, 1971, technika metalowa własna, 58,2x45
79. Mężczyzna z łbem końskim, 1971, technika metalowa własna, 57x43,5
80. Płyta graficzna do nr. 79

81. Ryby (z cyklu „Pływanie”), 1971, technika metalowa własna, 44,5x59,5
82. Płacząca dziewczynka, 1937-38, technika własna, 191x45
83. Jan Chrzciciel, 1942-45, technika własna: płyta cynkowa różnorodne materiały
84. Narzeczona i muzykant, 1952-53, technika własna: płyta miedziana, różnorodne materiały, 155x80, wys. 1
85. Pani luna, 1961-65, technika własna, materiały różnorodne, 164x116
86. Tancerz, 1867-68, technika własna, miedź

Opracowanie i redakcja katalogu: *Teresa Rostkowska*
Opracowanie graficzne katalogu: *Marian Nowiński*

Wydawnictwo Centralnego Biura Wystaw Artystycznych

Druk: AKCYDENS, W-wa, zł. 118/86, 300, P-4.

Cena: 40 zł.

Rolf Nesch